

KLIIMA

Lätis automaatne pakendiautomaat

Läti tootmisettevõtte Peruja ja IT-firma We-AreDots lõid pakendite sortimise automaadi, mis saab pakendeid vastu võttes ise aru, mis sellesse sisestati. Tootega plaanitakse tulla ka Eesti turule. **Forte**

Antarktikas murdus lahti hiiglaslik jäämägi

Antarktika igijäämassiivist murdus lahti 315 miljardit tonni kaaluv jäämägi, mis sai nimeks D28. See on suurim jäämägi, mis on viimase 50 aasta jooksul jääkilbist

eraldunud. Teadlaste sõnul ei ole tegu kliimamuutuse mõjuga ning nad on piirkonda juba pikalt jälginud ja jää sisepingetest põhjustatud murdumist oodanud. **Forte**

Kliimaneutraalsus. Kas järjekordne sõnakõlks või on sellega tõsi taga?

Maailma päästmiseks ei piisa enam süsinikneutraalsusest, vaja on mõelda suuremalt.

ANALÜÜS
Ylle Tampere
Accelerista peatoimetaja

Mida kliimaneutraalsus sisuliselt tähendab, kas seda on võimalik saavutada ja mis see meile maksma läheb?

17. septembril allkirjastasid Eesti 33 tehnoloogiaettevõtet Tallinn Digital Summitil kokkuleppe, millega lubavad oma ettevõtteid viia 2030. aastaks täielikult keskkonnamuutustele. 30. septembril andsid keskkonnaorganisatsioonid peaministrile üle pöördumise „Kliimaneutraalne Eesti aastaks 2035”, millega soovitakse riigilt kiiret tegutsemist kliimamuutuste pidurdamiseks teaduspõhiste ja kogu ühiskonda kaasavate õiglaste lahenduste kaudu. Algatusega liitus 1,5 kuu jooksul 2848 inimest ja 12 organisatsiooni. Üleilmne noorteliikumine Fridays for Future on kanda kinnitanud ka Eestis. Kliimaneutraalsus on oluline teema.

Läheb järjest rohkem korda
Ühismeediast paistab, et keskkond ja sellega seotu läheb Eesti inimestele järjest rohkem korda. Seda, kas muretsejad ise on valmis midagi olukorra parandamiseks tegema, Facebooki seinalt muidugi ei näe. Sõnu loopida on lihtsam kui diivanilt tõusta ja tegutseda hakata. Ja kuhupoole tulekski joosta? Loodusteadlikkus ja funktsionaalne luge-

misoskus on tohutu ekraanistumise tõttu kahanenud, termineid ja saunatarkusi loobitakse asja sisust aru saamata.

Kliimaneutraalsus on seisund, kus üks piirkond (Tallinn, Eesti, Euroopa jne) ei paista õhku vähem ega rohkem kasvahoonegaase, kui ökosüsteem parasjagu siduda jõuab. Seega tuleb kasvahoonegaaside summaks kokku null. Ideaalis hõlmab kliimaneutraalsuse seisund kogu maakera: kui me ei soovi edasist soojenemist, tuleb kasvahoonegaasid kinni keerata.

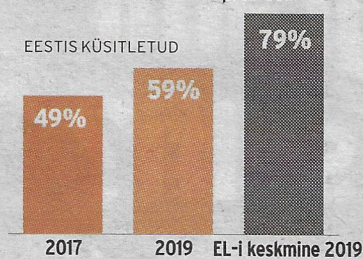
Üksikisiku tasandil on kliimaneutraalsust kõige lihtsam selgitada tervisliku toitumise näitel: süüa võib nii palju, kui keha ära kulutab. Kliimaneutraalsuse saavutamiseks tuleb vähendada heitmeid ja suurendada nende sidumist: suur roll on looduskoosluste säilitamisel ja mitmekesisuse soodustamisel, näiteks istutades metsa ja taastades märgalasid. Heitmete vähendamine käib juba tuttavaid teid pidi: energia tootetakse taastuvatest allikatest, eluasemed on energiaefektiivsed, inimkonna juurdekasv on kontrolli all, liigutakse vähem ja tõenäoliselt aeglasemalt, tarbitakse nii palju kui hädavajalik, nii vähe kui võimalik, tehnoloogia areng lubab juurutada uusi säästlikke mooduseid oma elu korraldada jne. Neutraalsusest järgmine samm on siduda atmosfäärist rohkem kasvahoonegaase, kui sinna paisatakse.

Hind 17,3 miljardit eurot
Maakera kliimaneutraalsuse saavutamiseks tuleb vähendada heitmeid ja suurendada nende sidumist: suur roll on looduskoosluste säilitamisel ja mitmekesisuse soodustamisel, näiteks istutades metsa ja taastades märgalasid. Heitmete vähendamine käib juba tuttavaid teid pidi: energia tootetakse taastuvatest allikatest, eluasemed on energiaefektiivsed, inimkonna juurdekasv on kontrolli all, liigutakse vähem ja tõenäoliselt aeglasemalt, tarbitakse nii palju kui hädavajalik, nii vähe kui võimalik, tehnoloogia areng lubab juurutada uusi säästlikke mooduseid oma elu korraldada jne. Neutraalsusest järgmine samm on siduda atmosfäärist rohkem kasvahoonegaase, kui sinna paisatakse.

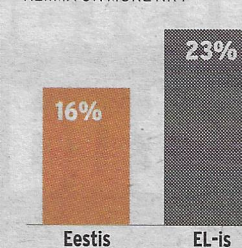
Stockholmi keskkonnainstituudi (SEI) Tallinna keskusel värskest uuringust selgub,

Muretsejate arv Eestis suureneb

Kliimamuutused on tõsine probleem

KLIIMA ON MURE NR 1

Alikas: Eurobaromeetri septembris avaldatud küsitlus

et Eesti saavutaks 2050. aastaks kliimaneutraalsuse, juhul kui järgmisel kümnendil teha igal aastal umbes 4% väärtuses SKP-st investeringuid ja tegevusi heidete vähendamiseks. Järgmine kümnend nõuaks 2%, sealt edasi 1% aastas. Eestile läheks kliimaneutraalsus järgmise 30 aasta jooksul maksma 17,3 miljardit eurot, mis jaguneb 30 aasta peale. Sellest 76% tuleks katta erasektoril, ülejäänud jääks riigi kanda.

Mida SEI siis kliimaneutraalsuse saavutamiseks soovib? Loomulikult tuleb põlevkivitööstusele piir panna. Praegune autopark tuleb välja vahetada: 2050. aastal võiks ⅓ autosid olla elektrilised. Autode arvukuse kahanemist SEI uuring ette ei näe, ka kasvu pole sisse kirjutatud. Majad tuleks korralikult soojendada, tööstuses tervikuna tuleks juurutada energiasäästlikumaid lahendusi jne. SEI uuringust tuleb välja seegi, et ettevõtetele võib keskkonnamuutuste areng pikas perspektiivis kasu tuua.

Rahvaalgatust „Kliimaneutraalne Eesti aastaks 2035” eest vedanud keskkonnaorganisatsioonid – Eestimaa Looduse Fond, Eesti roheline liikumine ja SA Keskkonnaõiguse Keskus – tõdeavad, et kliimakriis süveneb. Nad nõuavad, et

MÖTLEMINE

Alustama peab rohujuuretasandilt

Tartu loodusmaja juhataja Janika Ruusmaa tõdeb, et alustama peab rohujuuretasandilt. Kui lähtume teadmised, et kliimaneutraalsus on seotud loodusvarade kasutamisega, saame neid varasid võimalikult vähe kasutada. „Kõik, mida inimene elamiseks kasutab – toit, jook, riided, eluase, mööbel, mänguasjad, raamatud ja nutiseadmed, autod jms, ka soojus ja valgus –, on algmaterjalilt pärit loodusest. Mõne tootmiseks on kulutatud vähem, teise jaoks rohkem loodusvarasid. Seetõttu on mõistlik tarbida nii vähe kui võimalik ja ainult nii palju kui vajalik. Alustada võib nende asjade kasutamise piiramisest, mis on ressursimahukamad, näiteks auto ja elekter. Oluline on mitte raisata ja mitte liigselt kuhjata asju, mida sul tegelikult vaja ei ole. Nii oledki juba teinud midagi kliimaneutraalsuse heaks,” ütleb Ruusmaa.

kaasataks Eesti kõigi suuremate ülikoolide teadlasi, et valdkondi ühendades leida kliimahoidlikke lahendusi. Ühendused tõid esile, et esimese suure sammu kliimaneutraalsuse poole saab astuda, rakendades mitmel pool Euroopas kasutusel olevat õiglase ülemineku (*just transition*) mudelit. Muu hulgas tähendab see, et üleminekust puudutatud inimestele on tagatud õiglase sissetulek ja soodsad tuleviku väljavaated. Euroopa Liit pakub selleks riikidele ka rahastust ja nõustamist.

Kõik ühe, üks kõigi eest

Materjaliteadlane ja keskkonnavisionäär Marek Strandberg tõdeb, et kõik toredad plaanid, sh kliimaneutraalsuse saavutamise, on teostatavad, kui inimkond ühiselt tegutseda hakkab. Kohe. „Kliima on kompleksne nähtus. See sõltub Päikesest ja elust Maal, inimese mõistusest ja selle mõjust tegevustele ning planeedist enesest,” ütleb Strandberg. Inimeste jaoks on Maa olnud soodne elupaik viimased miljon aastat. Jääaegadel on olnud soojad vaheajad ja me oleme sellega harjunud. Viimase 800 000 aasta vältel on olnud kaheksa jääaega. Inimesed elavad jääaja üle, aga kuumenemist mitte. Praegu on mõõtmistest saadav pilt pigem selline, et jääaega ei tule.

„Maa on elus süsteem, mis püüab hoida oma seisundit. Mingi piirini see ka õnnestub. Ka terve inimese kehatemperatuur jääauku hüpatas või suitsusauna minnes märkimisväärselt ei muutu. Aga kui oleme saanud mingi nakkuse, muutub organismi tasakaal ja mõnigi bakter või viirus võib inimese koguni tappa,” selgitab Strandberg. ●

Heitmete vähendamine, näiteks rohkem taastuvat energiat kasutusele võttes, on üks olulisi kliimaneutraalsuse põhimõtteid.

Foto: Tiit Blaas

Värskes Eesti Ekspressis

EKRE mõjuka liikme
korruptsiooniskandaal

EESTI EKSPRESS 30

Telli: tel 680 4444 või www.lehed.ee/ekspress